

Deel 1 van Marcia Luytens langverwachte
autobiografische portret

Máxima Zorreguieta

Moederland

Marcia Luyten neemt ons mee in het leven van de jonge Máxima. Naar Argentinië, waar Máxima opgroeit ten tijde van de junta. En naar New York, waar de jonge vrouw haar geluk beproeft. Op basis van talloze interviews met familieleden, vrienden en collega's van de koningin kruipt Luyten in de huid van een fascinerende vrouw - resulterend in een meeslepend en indrukwekkend verhaal.

MARCIA LUYTEN

Máxima
Zorreguieta



Moederland

Máxima Zorreguieta
Moederland

MARCIA LUYTEN BIJ DE BEZIGE BIJ

Dag Afrika
Het geluk van Limburg

Marcia Luyten

Máxima Zorreguieta
Moederland



2021

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Deze uitgave is mede tot stand gekomen met steun van
het Prins Bernhard Cultuurfonds.



PRINS BERNHARD
CULTUURFONDS
De kunst van het geven

Copyright © 2021 Marcia Luyten
Omslagontwerp Studio Jan de Boer
Omslagillustratie © ANP
Foto auteur Keke Keukelaar
Vormgeving binnenwerk CeevanWee, Amsterdam
Illustraties binnenwerk © Floor Rieder
Druk- en bindwerk Wilco, Amersfoort
ISBN 978 94 031 9480 6
NUR 320

debezigebij.nl

Marcia Luyten kan als spreker worden geboekt via Beespeakers.com,
het sprekersbureau van De Bezige Bij.



Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC®) mag dragen. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

*‘Wij zijn allen ballingen, levend binnen de lijst van
een vreemd schilderij. Wie dit weet, leeft groot.’*

LEONARDO DA VINCI

Inhoud

Woord vooraf 9
Stamboom 16
Kaarten 18

Proloog 21
HOOFDSTUK 1 Wortels 23
HOOFDSTUK 2 Moederland 59
HOOFDSTUK 3 Tragedie 99
HOOFDSTUK 4 Familia 135
HOOFDSTUK 5 Zusterschap 171
HOOFDSTUK 6 Karakter 203
HOOFDSTUK 7 Plata 229
HOOFDSTUK 8 Manhattan 263

Dankwoord 303
Bibliografie 305
Noten 309
Illustratieverantwoording 321
Register 323

Proloog

Padre Storni is er de man niet naar om met zijn studenten in discussie te gaan. De oude priester doet wat hem is opgedragen: hij geeft de aankomende economen onderricht in de grondslagen van de katholieke leer. In een kil zaaltje in een klooster staat Storni voor dertig jongeren, vooraan gaat een vrouw half verscholen achter vanilleblond haar. Wat hij zegt schrijft zij op. De mannen naast haar luisteren met de armen over elkaar.

De priester behandelt de kerkvaders. De vrouw, zo doceert Storni, staat tot de man als het onvolwaardige tot het volmaakte. De ondergeschiktheid van de vrouw is de natuurlijke en goddelijke orde der dingen. En wat betekent dat? Hij kijkt even rond. 'Dat betekent dat het de taak is van de vrouw haar man te steunen. De man gaat 's ochtends naar zijn werk. De vrouw is thuis en zorgt voor haar kinderen. Wanneer de man 's avonds thuis komt, moet het huis schoon zijn en het eten gereed.'¹

Máxima Zorreguieta valt op wanneer ze alleen maar stil en schrijvend in de collegebanken zit, zo lang en blond, maar de meeste aandacht trekt ze doordat ze, volgens haar medestudenten, nogal 'luidruchtig' is. Ze mengt zich in alle discussies. Ze heeft uitgesproken meningen en daagt haar docenten met vragen uit. Op de middelbare school heeft ze geleerd zich vrij uit te spreken.

Zodra padre Storni een punt zet, steekt ze haar hand op: ‘Als het klopt wat u zegt, waarom zouden wij vrouwen dan naar de universiteit komen?’

De padre begrijpt haar niet helemaal. Hoezo niet kloppen? Hij doceert de leer van Thomas van Aquino.

Máxima: ‘Nou, wat heeft het dan voor nut dat wij vrouwen naar de universiteit komen, als we alleen geacht worden het huishouden te doen en onze echtgenoot te verzorgen?’

De zaal houdt de adem in.

Op deze al weinig progressieve faculteit hoort Storni tot de conservatieven, een vijand van de vrijdenkendheid. Het blijft lang stil en de studenten zien de grijsbleke man van kleur verschieten. Storni wordt rood. In zijn hals knelt de rechtopstaande zwarte kraag met het witte boordje. Dan ontsteekt hij in woede. Hoe zij zich zulk een brutaliteit durft te veroorloven?! Storni begint een tirade die aanzwelt tot een definitief oordeel: *¡No puede asistir más a esta clase!*² U verlaat mijn klas! En u komt er niet meer in.

Máxima pakt rustig haar spullen in en loopt naar de deur. De kalmte is schijn. De verwijdering uit het college stelt haar voor een immens probleem. Theologie is een belangrijk vak. Zwaar, en verplicht bovendien. Zonder colleges heeft ze geen toegang tot het examen. En dan mist ze ook nog eens alle aantekeningen.

De hele jaargang telt niet meer dan veertig studenten en de zes mensen uit haar studieclubje zijn echte vrienden. Ook als ze niet studeren brengen ze veel tijd samen door. Ze draaien muziek, discussiëren en lachen veel, samen gaan ze naar bars, feesten en clubs. Maar nu Máxima padre Storni een vraag stelt die hij niet verdraagt, nu de priester in toorn ontsteekt en haar verbant uit zijn lessen, nu ze het risico loopt het duurbetaalde academisch jaar niet te halen, zwijgt de groep. Niet één van haar vrienden gaat staan. Niemand neemt het voor haar op. Door een vacuüm beweegt Máxima zich naar de uitgang.

HOOFDSTUK I

Wortels

Wie in Buenos Aires iets voorstelt, verlaat vrijdagavond de stad. Driehonderd kilometer, het zou een lange, slopende rit aan het einde van de schoolweek zijn als Máxima, Martín en hun ouders de tocht niet zo graag maakten. Jorge Zorreguieta doorsnijdt de stad, draait zijn Ford Taunus noordwestelijk de RN8 op om het avondverkeer achter zich te laten en de pampa op te rijden, richting Pergamino. 's Zomers langs gebakken akkers en graanvelden die oplossen in de horizon. In de winter is de pampa een stillevens in hard Hollands licht. Dan jakkert de wind en zakt een lucht als leisteen tot laag boven het bleke veld.

Máxima Zorreguieta is geboren en opgegroeid in de binnenstad van Buenos Aires. Ze houdt van de flair van het stadse leven. Van de ijssalons en patisserieen, van Parijse terrasjes waar dames van tachtig van een espresso nippen, ze houdt van theaters, opera en restaurants, van de feesten thuis bij vrienden en het dampend stampen van de nachtclubs, in al die opzichten is ze vol overgave *portena*, een vrouwelijke inwoner van Buenos Aires. Máxima is jong in een mondaine stad die onverbrekkelijk verbonden is met het platteland. Want daar draait in Argentinië alles om: om familie en om grond.



Martín, María Pame en Máxima, 1974.

De boerderij van Jorge Zorreguieta ligt zo'n veertig minuten rijden achter de provinciestad Pergamino. Hij, María en de kinderen noemen Las Escobas zijn boerderij. Dat zegt niet zoveel over eigendom als wel over toebehoren. Het gemengd boerenbedrijf dat Zorreguieta eind jaren vijftig mee had opgebouwd en waarvan hij mede-eigenaar is, wordt geleid door een goede vriend. Het zakelijk deelbelang is beperkt, groot is het gevoel er thuis te zijn.

Zolang Máxima zich kan herinneren, brengen ze hun vrije tijd door op het platteland. In draf zweefde ze over de pampa, nog voor ze goed en wel kon lopen. Met haar rug tegen haar vaders buik zat ze voor op zijn paard. Het gauchozadel bedekt met een wollen plaid en een schapenvel is zacht en ruim genoeg voor twee. Later kwam ook haar moeder mee, de kleine Martín tegen zich aan. Ze reden langs de koeien, keken hoe de mais bloeide en de tarwe zijn aar uit zijn schulp duwde. Soms waren ze uren weg, onder de hemelsbrede vlakke met zijn vieren op twee paarden.¹ Jaren later zal Máxima zeggen: heel diep in mij zit een *farm girl*.²

Ze zijn pas echt aangekomen op Las Escobas wanneer ze hun stadse tenue verruilen voor dat van het land. Als kleuter was Máxima trots geweest toen ze haar eerste schooluniform kreeg voor Northlands, haar lagere en middelbare school. Zelfs al is de wollen rok te warm in de zomer, ze draagt het uniform graag; het maakt haar deel van het geheel. Maar op de farm dragen zij wat gaucho's dragen. Het elegante *urban casual* van María, het pak van papa en de schoolkleden van de kinderen, allemaal gaat het uit.

Máxima trekt dan haar *bombacha* aan, de traditionele broek met plooiën vanboven, geborduurde stiksels op de zakken en de pijpen gestoken in hoge leren laarzen. In de zomer loopt ze op espadrilles met een juten zool. Op het hoofd dragen Máxima en haar broer Martín de *boina*, een rode of zwarte Baskische baret die lobbijg over één oor zakt. Later zal zij de voorschriften voor

hoe een Prinses der Nederlanden zich kleedt meer dan eens uitdagen. Door te verschijnen in een zwartleren jurkje met hoge laarzen, door de koninklijke sjerp half ónder in plaats van over haar kleren te dragen, maar om te beginnen in 2004, wanneer Máxima op Koninginnedag in Groningen verschijnt in een spijkerjasje met op het hoofd een vermiljoenrode baret. Een prinses met jeans en een rode baret, zo frivool was het bij de Oranjes niet eerder vertoond.

Het verkleden op de boerderij is een ritueel waarmee ze zich voegen naar een ander decor. Máxima's schoolkleren liggen in een hoek, tot ze zondagavond het uniform in haar tas propt net voordat ze terug naar Buenos Aires rijden. Ze kleden zich om en doen mee aan het plattelandsleven van de stadse grootgrondbezitters; ze worden deel van *El Campo*.



De Argentijnse landbouw is meer dan de economische activiteit waarmee de elite zijn geld verdient. Het platteland staat voor een leefwijze waaraan de Argentijnse bovenklasse een deel van haar identiteit ontleent, die van de herenboer die zich laaft aan het buitenleven.

Voor deze Argentijnen heeft dat landleven weinig boers. In buitenhuizen die *estancia* heten brengen grootgrondbezitters de weekends naast hun uitgestrekte veeboerderijen door. Alsof ze de hoofdstedelijke salons naar de pampa verplaatsen; vrienden komen langs en ze rijden paard, ze jagen, ze zwemmen en vieren de vriendschap onder het dak van de mangoboom of rond een groot vuur. Gevuld met Europese meubels, boeken en kunst is de estancia een manifestatie van westerse beschaving.

Wanneer de Zorreguieta's het hebben over hun buiten, zeggen ze 'Pergamino', al ligt de boerderij strikt genomen een halfuur voorbij het stadje. Las Escobas is het decor van hun landleven,



Máxima met een wapenschild van Northlands.

maar anders dan de grootgrondbezittende elite moeten zij zelf op het bedrijf meewerken. De boerderij heeft ook geen estancia. Máxima en Martín helpen mee als de koeien moeten worden verplaatst, of wanneer in het veld een kalf zich heeft verwond. Ze verzorgen de paarden die in een wei naast de boerderij lopen.

María del Carmen Cerruti, Máxima's moeder, is in Pergamino opgegroeid toen de provinciestad gonsde van de bedrijvigheid. Met de meest vruchtbare pampagrond ligt Pergamino in wat de 'gouden driehoek' wordt genoemd. Een hectare grond kost twintigduizend dollar, nergens in het land zijn akkers meer waard. Hier komen het Argentijnse rundvlees, de mais, de tarwe en, recen-ter, de soja vandaan.

Pergamino had de grootste abattoirs van het land. Het vlees en wat het land verder voortbracht, werd hier verpakt en in goederenwagons naar de haven gebracht. In de textielfabrieken van Pergamino zijn jarenlang de broeken van Levi's en Lee genaaid.

Tegenwoordig is de fabrieksarbeid de stad grotendeels uit. De bedrijvigheid heeft zich verplaatst naar de pampa, waar grote internationale agrofoodbedrijven industriële complexen hebben opgetrokken. Dat het steeds minder bruist in de jaren dat Máxima er zo vaak is, doet er niet toe. De Zorreguieta's komen niet voor stadse zaken, daarvan heeft Buenos Aires er genoeg. Hier vinden Jorge en María familie en land.

Soms breken ze de tocht naar haar vaders farm af in Pergamino, waar ze eten met de Cerruti's en logeren bij Jorge Horacio, de enige broer van Máxima's moeder. Oom Jorge heeft een groot huis met een tuin en een zwembad. Hij is veearts en manager, *mayordomo*, op de boerderij van een grootgrondbezitter.

Máxima slaapt bij haar nicht Mariana op de kamer. De meiden zijn bijna even oud en op elkaar gesteld zoals nichtjes dikke vriendinnen kunnen zijn, in weerwil van verschillen. Máxima neemt altijd een boek mee, dat het hele weekend dicht blijft.

De avonden op de pampa brengen de familie bijeen rond vuur en muziek. Zowel op de boerderij als in de stad wordt dan een breed rooster boven de vlammen gezet en grillen ze kippen en lappen ossenhaas zo mals dat die met de zijkant van een lepel kunnen worden gesneden. De zus van Máxima's moeder, María Marcela, rijdt soms haar auto tot bij de tuintafel. Ze zet de ramen open en de speakers aan, duwt een cassettebandje in de autoradio en dan dansen ze.

Het is dertig jaar eerder in Pergamino, in het stof van paarden galopperend achter een bal, dat het verhaal van koningin Máxima eigenlijk begint.



